

**AZ 1949. AUGUSZTUS 12-ÉN KÖTÖTT GENFI EGYEZMÉNYEKET KIEGÉSZÍTŐ ÉS
A NEM NEMZETKÖZI FEGYVERES ÖSSZEÜTKÖZÉSEK ÁLDOZATAINAK
VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ JEGYZŐKÖNYV**

(II. JEGYZŐKÖNYV)

PREAMBULUM

A Magas Szerződő Felek,

emlékeztetve arra, hogy a nem nemzetközi jellegű összeütközések esetében az embert megillető tiszteletnek az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezmények közös 3. Cikkében lefektetett emberbaráti elvek szolgálnak alapul,

emlékeztetve továbbá arra, hogy az emberi jogokra vonatkozó nemzetközi okmányok alapvető védelmet nyújtanak az embernek,

hangsúlyozva az ilyen fegyveres konfliktusok áldozatai fokozott védelmének szükségességét,

emlékeztetve arra, hogy az ember személye a hatályos jog által nem szabályozott esetekben is az emberiség alapelveinek és a közlelkiismeret követelményeinek oltalma alatt áll, a következőkben *állapodtak meg*:

I. CÍM

A JEGYZŐKÖNYV TÉMAKÖRE

1. Cikk

Tárgyi alkalmazási kör

1. A jelen Jegyzőkönyv, amely továbbfejleszti és kiegészíti az 1949. augusztus 12-én aláírt Genfi Egyezmények közös 3. Cikkét anélkül, hogy módosítaná annak fennálló alkalmazási feltételeit, vonatkozik minden olyan fegyveres összeütközésre, amelyre az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezményeket kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről szóló Jegyzőkönyv (I. Jegyzőkönyv) 1. Cikke nem vonatkozik, és amely az egyik Magas Szerződő Fél területén annak fegyveres erői és olyan kormányellenes fegyveres erők, illetve más szervezett fegyveres csoportok között tör ki, amelyek felelős parancsnokság alatt állnak és ellenőrzést gyakorolnak az ország területének egy része felett, ami lehetővé teszi számukra, hogy folyamatos és összehangolt harci tevékenységet hajthassanak végre, és jelen Jegyzőkönyvet alkalmazhassák.

2. A jelen Jegyzőkönyv nem vonatkozik belső zavargások és feszültségek során előálló helyzetekre, mint például zendülésekre, elszigetelt vagy szórványos erőszakos cselekményekre és egyéb hasonló természetű cselekményekre, minthogy azok nem fegyveres konfliktusok.

2. Cikk

Személyi alkalmazási kör

1. A jelen Jegyzőkönyvet a faj, szín, nem, nyelv, vallás vagy hit, politikai vagy más meggyőződés, nemzeti vagy társadalmi hovatartozás, vagyon, származás vagy más állapot, illetve bármely más hasonló szempont szerinti hátrányos megkülönböztetés (továbbiakban: hátrányos megkülönböztetés) nélkül alkalmazni kell mindazokra a személyekre, akiket az 1. Cikkben körülírt fegyveres konfliktus érint.

2. A fegyveres összeütközések befejeződésekor mindazok a személyek, akiket az ilyen konfliktussal kapcsolatos okból szabadságuktól megfosztottak vagy szabadságukban korlátoztak, úgyszintén azok, akiket ugyanilyen okból a konfliktus befejeződése után szabadságuktól megfosztottak vagy szabadságukban korlátoztak, élvezik az 5. és 6. Cikknek nyújtotta védelmet egészen az ilyen szabadságtól való megfosztás, illetve a szabadságkorlátozás végéig.

3. Cikk

Be nem avatkozás

1. A jelen Jegyzőkönyvben semmit sem szabad úgy értelmezni, mint ami érinti az állam szuverenitását vagy a kormánynak azt a kötelezettségét, hogy minden törvényes eszközzel fenntartsa vagy helyreállítsa az állam jogrendjét, vagy hogy megvédje az állam nemzeti egységét és területi sérthetlenségét.

2. A jelen Jegyzőkönyvben semmit sem szabad úgy értelmezni, mint ami igazolja a bármely okból történő közvetlen vagy közvetett beavatkozást a fegyveres konfliktusba, illetve azon Magas Szerződő Fél bel- vagy külügyeibe, melynek területén a konfliktus folyik.

II. CÍM

EMBERSÉGES BÁNÁSMÓD

4. Cikk

Alapvető garanciák

1. Azoknak a személyeknek, akik nem vesznek közvetlenül részt vagy már nem vesznek részt az ellenségeskedésekben, akár korlátozták szabadságukat, akár nem, joguk van ahhoz, hogy személyüket, becsületüket és meggyőződéseiket, valamint vallási gyakorlatukat tiszteletben tartsák. Minden körülmények között emberséges bánásmódban részesítendőek hátrányos megkülönböztetések nélkül. Tilos oly értelmű parancs kiadása, hogy túlélők nem maradhatnak.

2. A fentiekben jelzett általános rendelkezés megsértése nélkül, az 1. Cikkben meghatározott személyek ellen tilosak a bármely időben és bármely helyen elkövetett következő cselekedetek:

a) személyek életét, egészségét, fizikai vagy szellemi jólétét fenyegető erőszak, különösen pedig szándékos emberölés, továbbá kegyetlen bánásmód, például kínzás, testcsonkítás vagy a testi fenyegetés bármely formája;

b) kollektív büntetés;

c) túszok szedése;

d) terrorcselekmények;

e) az emberi méltóság durva megsértése, főként pedig a megalázó és megszégyenítő bánásmód, nemi erőszak, prostitúcióra való kényszerítés és a méltatlan bánásmód minden formája;

f) rabszolgatartás, rabszolgakereskedelem minden formája;

g) fosztogatás;

h) az előbbieken említett cselekményekkel való fenyegetés.

3. Gyermeket a szükséges gondossággal és segítséggel kell kezelni, elsősorban;

a) nevelésben kell őket részesíteni, beleértve a vallási és erkölcsi nevelést, szülei vagy azok távollétében gondozóik kívánságának megfelelően;

b) minden szükséges lépést meg kell tenni az ideiglenesen elszakított családok egyesítésének érdekében;

c) 15 éves koruk betöltése előtt a gyermekek nem sorozhatók a fegyveres erőkbe vagy csoportokba és nem vehetnek részt az ellenségeskedésekben;

d) a jelen Cikkben biztosított speciális védelem változatlanul vonatkozik azokra a gyermekekre, akik nem töltötték be 15. életévüket, de a c) bekezdésben foglaltak ellenére közvetlenül részt vesznek az ellenségeskedésekben vagy fogságba esnek;

e) szükség esetén, amennyiben lehetséges, intézkedni kell a szülők, vagy a gyermekekért elsősorban felelős törvényes vagy más gondozó hozzájárulásával a gyermekeknek az ellenségeskedések területéről történő átmeneti eltávolításáról az ország egy biztonságosabb részébe és biztosítani kell részükre a jólétükért és biztonságukért felelős személyek kíséretét.

5. Cikk

Szabadságukban korlátozott személyek

1. A 4. Cikk kikötésein túl legalább az alábbi kikötéseket kell alkalmazni az olyan személyek tekintetében, akiket a fegyveres összeütközés miatt szabadságukban korlátoztak, akár internálták, akár fogságban tartották őket:

a) a sebesülteket és betegeket a 7. Cikknek megfelelő bánásmódban kell részesíteni;

b) a jelen Cikkben hivatkozott személyek a helyi polgári lakossággal egyenlő mértékben ellátandók élelemmel és ivóvízzel, s biztosítani kell egészségügyi és higiéniai feltételeiket, valamint időjárás viszonyokkal és a fegyveres összeütközéssel szembeni védelmüket;

c) engedélyezni kell egyéni vagy kollektív segélyezésüket;

d) engedélyezni kell vallásuk gyakorlását, s amennyiben kérik, s a kérelem helytálló, lelki támogatás nyújtását olyan személyek által - például lelkészek - akik vallási funkciót töltenek be;

e) amennyiben dolgozniuk kell, úgy részesítendő a polgári lakosság részére biztosított munkafeltételekben és munkavédelemben.

2. Mindazok, akik az 1. Cikkben jelzett személyek internálásáért vagy fogvatartásáért felelősek, lehetőségeik határára belül, kötelesek e személyekkel kapcsolatban a következő rendelkezéseket tiszteletben tartani:

a) kivéve azt az esetet, amikor egy családhoz tartozó férfiak és nők vannak közösen elhelyezve, a nőket a férfiaktól elkülönítve kell elhelyezni és közvetlen női felügyelet alatt tartani;

b) engedélyezni kell, hogy levelet és levelezőlapot kapjanak és írhatnak, amelyek gyakoriságát az illetékes hatóság, ha szükségesnek ítéli, korlátozhatja;

c) az internálás vagy fogvatartás helye nem lehet harci cselekmények övezetének közelében. Az 1. Cikkben említett személyeket evakuálni kell abban az esetben, ha internálásuk vagy fogvatartásuk helye a harci cselekmények miatt túlságosan veszélyeztetett, amennyiben evakuálásukuk kellő biztonsági feltételek mellett történhet;

d) orvosi vizsgálatban kell részesíteni őket, ha ennek szüksége mutatkozik;

e) testi vagy szellemi egészségük, épségük nem veszélyeztethető indokolatlan cselekményekkel vagy mulasztással. Ennek megfelelően, tilos az említett személyeket olyan orvosi kezelés alá vetni, melyet egészségi állapotuk nem tesz indokoltá s amely nem

egyeztethető össze hasonló egészségügyi körülmények között levő szabad személyek esetében alkalmazott, általánosan elfogadott orvosi eljárással.

3. Azokat a személyeket, akikre nem vonatkozik az 1. bekezdés, azonban szabadságukat a fegyveres összeütközés miatt valamilyen módon korlátozták, emberséges bánásmódban kell részesíteni a 4. Cikkben és a jelen Cikk 1. a), c) és d) valamint a 2. b) pontjaiban foglaltaknak megfelelően.

4. Amennyiben határozatot hoznak a szabadságuktól megfosztott személyek szabadonbocsátásáról, úgy az elbocsátó hatóságnak biztonságuk érdekében megfelelő intézkedéseket kell tenni.

6. Cikk

Büntető eljárás

1. E Cikk a fegyveres összeütközéssel kapcsolatos büntetendő cselekmények üldözésére és büntetésére vonatkozik.

2. A bűnösnek talált személlyel szemben ítéletet hozni és a büntetést végrehajtani csak a függetlenségéről és pártatlanságáról alapvető garanciákkal rendelkező bíróság döntése alapján szabad.

Nevezetesen:

a) az eljárás folyamán biztosítani kell a vádlott részére azt, hogy haladéktalanul, részletesen értesüljön az ellene emelt vádról, valamint a tárgyalás előtt és alatt a védelméhez szükséges jogokat gyakorolhassa és eszközöket igénybe vehesse;

b) senki nem ítéltető el bűncselekményért kivéve egyéni büntetőjogi felelőssége alapján;

c) senki nem nyilvánítható bűnösnek valamilyen büntetendő cselekmény miatt, amely olyan cselekmény vagy mulasztás folytán következett be, ami nem jelentett a törvény szerint büntetendő cselekményt annak elkövetése idején; ugyancsak nem szabható ki szigorúbb büntetés annál, ami a büntetendő cselekmény elkövetésének időpontjában kiszabható volt; ha a büntetendő cselekmény elkövetése után a törvény enyhébb büntetés kiszabhatóságáról rendelkezik, úgy az elkövetőt e kedvezményben részesíteni kell;

d) a törvény szerint mindaddig, míg bűnössége be nem bizonyul, a bűncselekménnyel vádolt személyt ártatlannak kell tekinteni;

e) minden büntetendő cselekménnyel vádolt személynek jogában áll az ügyének tárgyalásán személyesen részt venni;

f) senki nem kényszeríthető arra, hogy maga ellen valljon vagy beismerő vallomást tegyen.

3. Az elítélt személyt elítélésekor tájékoztatni kell a bírósági és egyéb jogorvoslati lehetőségéről és azok előterjesztési határidejéről.

4. Halálbüntetés nem mondható ki olyan személyekre, akik a bűncselekmény elkövetésekor 18 évnél fiatalabbak voltak, s halálbüntetés nem hajtható végre sem terhes asszonyokon sem kisgyermekes anyákon.

5. Az ellenségeskedések megszűnésekor a hatalmon levő hatóságoknak igyekezni kell a lehető legszélesebb körű amnesztiát adni a fegyveres összeütközésben részt vett személyek vagy azok részére, akiket a fegyveres összeütközéssel összefüggő okok miatt szabadságuktól megfosztottak, akár internálták, akár fogvatartották őket.

III. CÍM

SEBESŰLTEK, BETEGEK, HAJÓTÖRÖTTEK

7. Cikk

Védelem és gondoskodás

1. A sebesültek, betegek és hajótöröttek, akár részt vettek a fegyveres összeütközésekben, akár nem, tiszteletben tartandók és védelemben részesítendők.

2. Minden körülmények között emberséges bánásmódban kell őket részesíteni, a lehető legteljesebb mértékben és a lehető legkisebb késedelemmel orvosi ellátást és az állapotuk által igényelt gondozást kell nekik nyújtani. Velük szemben semmiféle hátrányos megkülönböztetést nem szabad alkalmazni, egyedül orvosi szempontok vehetők figyelembe.

8. Cikk

Felkutatás

Ha a körülmények megengedik, főképpen pedig az összeütközések után minden késedelem nélkül intézkedni kell a sebesültek, betegek és hajótöröttek felkutatása és összeszedése érdekében, hogy a fosztogatástól és bántalmazástól megvédjék őket, biztosítsák megfelelő gondozásukat, továbbá a halottak felkutatására, hogy megakadályozzák kirablásukat és megfelelően rendelkezzenek felettük.

9. Cikk

Az egészségügyi és egyházi személyzet védelme

1. Az egészségügyi és egyházi személyzet tiszteletben tartandó és védelmezendő, s feladataik ellátásához minden rendelkezésre álló lehetőség megadandó. Nem kényszeríthetők olyan feladatok ellátására, melyek emberbaráti küldetésükkel összeegyeztethetetlenek.

2. Kötelessége teljesítésekor az egészségügyi személyzettől nem kívánható meg, hogy - az orvosi szempontokat kivéve - bárkinek elsőbbséget biztosítson.

10. Cikk

Egészségügyi feladatokat ellátók általános védelme

1. Semmilyen körülmények között sem büntetendő meg az a személy, aki az orvosi etikának megfelelő gyógyító tevékenységet fejt ki, tekintet nélkül az abban részesülő személyre.

2. Egészségügyi tevékenységet kifejtő személyek nem kényszeríthetők olyan cselekményekre vagy munkára, melyek ellentétesek az orvosi etikával vagy egyéb, a sebesültek és betegek javát szolgáló rendelkezésekkel vagy jelen Jegyzőkönyvvel; nem kényszeríthetők továbbá a hivatkozott etika vagy rendelkezések által megkívánt cselekedetektől való tartózkodásra sem.

3. Az egészségügyi tevékenységet kifejtő személyek szakmai kötelezettsége a gondozásukban levő sebesültekkel vagy betegekkel kapcsolatos értesüléseik tekintetében - a nemzeti törvénytől függően - tiszteletben tartandó.

4. A nemzeti törvénytől függően, az egészségügyi tevékenységet kifejtő személyek semmilyen formában nem büntethetők, ha megtagadnak vagy elmulasztanak tájékoztatást adni a gondozásukban levő vagy gondozásukban volt sebesültekről és betegekről.

11. Cikk

Egészségügyi alakulatok és szállítmányok védelme

1. Az egészségügyi alakulatok és szállítmányok mindenkor tiszteletben tartandók és nem támadhatók meg.

2. Az egészségügyi alakulatokat és szállítmányokat megillető védelem nem szűnik meg, hacsak nem követnek el, emberbaráti funkcióikon túlmenően, ellenséges cselekményeket. A védelem azonban csak figyelmeztetés után szüntethető meg kellő határidő kitűzésével és ha minden figyelmeztetés eredménytelen marad.

12. Cikk

A megkülönböztető jelvény

Az illetékes hatóság rendelkezésének megfelelően a vöröskereszt, vörös félhold vagy vörös oroszlán és nap fehér alapon megkülönböztető jelvényel kell ellátni az egészségügyi és egyházi személyzetet, valamint az egészségügyi alakulatokat és szállítmányokat. Ezek minden esetben tiszteletben tartandók. Megtévésző módon történő alkalmazásuk tilos.

IV. CÍM

POLGÁRI LAKOSSÁG

13. Cikk

A polgári lakosság védelme

1. A polgári lakosságnak és a polgári személyeknek általános védelmet kell élvezniök a harci cselekményekből adódó veszélyekkel szemben. E védelem hatékonysága érdekében az alábbi szabályokat minden esetben be kell tartani.

2. A polgári lakosságot és polgári személyeket megtámadni tilos. Tilos erőszakos cselekedetek elkövetése vagy azokkal való fenyegetés, amelyek elsődleges célja a rémület keltése a polgári lakosság körében.

3. Polgári egyének élvezik a jelen Cím által nyújtott védelmet, kivéve, ha és amennyi ideig, közvetlenül részt vesznek az ellenségeskedésekben.

14. Cikk

A polgári lakosság létfenntartásához szükséges javak védelme

Tilos mint harci módszert, a polgári személyek éheztesítését alkalmazni. Ezért e célból tilos megtámadni, elpusztítani, elmozdítani vagy használhatatlanná tenni mindazt, ami a polgári lakosság létfenntartásához nélkülözhetetlen, mint például élelmiszerek, élelmiszerek természetére szolgáló mezőgazdasági területek, termények, állatállomány, ivóvíz, ivóvíz-berendezések és tartalékok, öntöző berendezések.

15. Cikk

Veszélyes erőket tartalmazó létesítmények védelme

A veszélyes erőket magukba foglaló üzemek és létesítmények, nevezetesen duzzasztóművek, védőgátak, áramot szolgáltatató atomerőművek, nem képezhetik támadás tárgyát - még akkor sem, ha ezek katonai célpontok - ha a támadás veszélyes erők felszabadítását jelentené és ezzel a polgári lakosság körében súlyos veszteség keletkezne.

16. Cikk

Kulturális javak és kegyhelyek védelme

Fegyveres konfliktusok esetében a kulturális javak védelméről szóló, 1954. május 14-ei hágai egyezmény rendelkezéseinek fenntartása mellett, minden ellenséges cselekmény tilos történelmi műemlékek, műalkotások vagy kegyhelyek ellen, melyek a népek kulturális vagy szellemi örökségét képezik; ugyancsak tilos mindezeket katonai célok támogatására felhasználni.

17. Cikk

Polgári személyek kényszer-mozgatására vonatkozó tilalom

1. Fegyveres összeütközés miatti okból a polgári lakosság áttelepítése nem rendelhető el, hacsak azt a polgári személyek biztonsága és parancsoló katonai szükségszerűség nem kívánja meg. Amennyiben ilyen áttelepítést kell végrehajtani, minden intézkedést meg kell tenni annak érdekében, hogy a polgári lakosságot megfelelő elhelyezési, higiéniai, egészségügyi, biztonsági és élelmezési feltételek fogadják.

2. Polgári személyek nem kényszeríthetők arra, hogy a fegyveres összeütközéssel összefüggésben saját területüket elhagyják.

18. Cikk

Segélyegyletek és segélyakciók

1. A Magas Szerződő Felek területén levő segélyegyletek, mint például a Vöröskereszt (Vörös Félhold, Vörös Oroszlán és Nap) felajánlhatják a szolgálataikat hagyományos funkcióik ellátására a fegyveres összeütközés áldozataival kapcsolatban. A polgári lakosság, saját kezdeményezéséből is, felajánlhatja a sebesültek, betegek és hajótöröttek összeszedését és gondozását.

2. Ha a polgári lakosság indokolatlanul szenved a létfenntartásához szükséges ellátmány, például élelem és egészségügyi gondozás hiánya miatt, úgy az érdekelt Magas Szerződő Felek hozzájárulásától függően, kizárólag emberbaráti és pártatlan jellegű, minden hátrányos megkülönböztetés nélkül történő segélyakciók indíthatók a polgári lakosság érdekében.

V. CÍM

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

19. Cikk

Terjesztés

Jelen Jegyzőkönyv a lehető legszélesebb körben terjesztendő.

20. Cikk

Aláírás

A jelen Jegyzőkönyv a Záróokmány aláírását követő hat hónap elteltével nyílik meg és tizenkét hónapon keresztül áll nyitva aláírásra az Egyezményekben részes államok számára.

21. Cikk

Megerősítés

A jelen Jegyzőkönyvet minél előbb meg kell erősíteni. A megerősítő okiratokat a Svájci Államszövetségnél, az Egyezmények letéteményesénél kell letétbe helyezni.

22. Cikk

Csatlakozás

A jelen Jegyzőkönyv csatlakozásra nyitva áll az Egyezményekben részes minden olyan állam számára, mely azt nem írta alá. A csatlakozási okiratokat a letéteményesnél kell letétbe helyezni.

23. Cikk

Hatálybalépés

1. A jelen Jegyzőkönyv két megerősítő vagy csatlakozási okirat letétbe helyezésétől számított hat hónap elteltével lép hatályba.

2. Minden olyan, az Egyezményekben részes Fél tekintetében, amely a jelen Jegyzőkönyvet utóbb erősíti meg vagy csatlakozik hozzá, az a megerősítő vagy csatlakozási okiratának letétbe helyezését követő hat hónap elteltével lép hatályba.

24. Cikk

Módosítások

1. Bármelyik Magas Szerződő Fél javasolhatja a jelen Jegyzőkönyv módosítását. A javasolt módosítás szövegét közölni kell a letéteményessel, amely a valamennyi Magas Szerződő Féllel és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságával folytatott tanácskozás után dönt a javasolt módosítás megvizsgálásával foglalkozó konferencia összehívásáról.

2. A letéteményes erre a konferenciára meghívja az összes Magas Szerződő Feleket, valamint az Egyezményekben részes államokat, függetlenül attól, hogy a jelen Jegyzőkönyvet aláírták-e vagy sem.

25. Cikk

Felmondás

Ha valamelyik Magas Szerződő Fél felmondja jelen Jegyzőkönyvet, a felmondás csak a felmondási okirat átvételétől számított hat hónap elteltével válik hatályossá. Ha azonban hat hónap elteltével a felmondó Fél az 1. Cikkben említett helyzetben van, a felmondás nem válik hatályossá mindaddig, amíg a fegyveres összeütközés be nem fejeződött. Azok a személyek azonban, akiket az összeütközéssel kapcsolatos okokból szabadságuktól megfosztottak vagy szabadságukban korlátoztak, végleges szabadulásukig továbbra is élvezik a jelen Jegyzőkönyv rendelkezéseinek védelmét.

26. Cikk

Értesítések

A letéteményes a Magas Szerződő Feleket, valamint az Egyezményekben részes államokat - függetlenül attól, hogy a jelen Jegyzőkönyvet aláírták-e vagy nem -, értesíteni tartozik:

a) a jelen Jegyzőkönyvet aláíró államokról, valamint a 21. és 22. Cikk alapján letétbe helyezett megerősítő és csatlakozási okmányokról;

b) a jelen Jegyzőkönyvnek a 23. Cikk szerinti hatálybalépése időpontjáról; és

c) a 24. Cikk alapján beérkezett közlésekről és nyilatkozatokról.

27. Cikk

Beiktatás

1. A letéteményes a jelen Jegyzőkönyvet - annak hatálybalépése után - megküldi az Egyesült Nemzetek Titkárságának az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 102. Cikkével összhangban történő beiktatás és közzététel végett.

2. A letéteményes úgyszintén közli az Egyesült Nemzetek Titkárságával mindazokat a megerősítéseket és csatlakozásokat, amelyeket a jelen Jegyzőkönyvvel kapcsolatban tudomására hoztak.

28. Cikk

Hiteles szövegek

A jelen Jegyzőkönyv eredetijét, melynek angol, arab, francia, kínai, orosz és spanyol szövege egyaránt hiteles, a letéteményesnél kell letétbe helyezni, amely annak hivatalos másolatát megküldi az Egyezményekben részes összes Feleknek.

Aláírás időpontja:	1977. június 8.
Hatályba lépés időpontja:	1978. december 7.
A Magyar Köztársaság vonatkozásában történő hatályba lépés időpontja:	1989. október 12. (1989. 20. tvr.)
Kihirdetve:	MK 1989. október 12.